

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۱۱/۲۹

دودیل

د رخصتیو په ورځو کې د محصلانو او استادانو بوختیا

په افغانستان کې د لېنډۍ د میاشتي له اتمې (نن) څخه وروسته پوهنتونونه بیا رخصت شول. محصلانو داسې انگېرله چې د تیرو کرونايي څلورو میاشتو رخصتي به جبران کړي، پوهنتونو هم تشدیدي تدریس ته ملا تړلې وه، خو د کرونا دوهمې څپې روان سمسټر هم ځنډ او ځنډ سره مخ کړ. آمده ره ردی نیست/ له پېښې تېښته نسته ! مهمه دا ده چې له وخت څخه استفاده وشي. زه په دغه لیکنه کې دتیرې څلور میاشتني رخصتي یوه شخصی تجربه لیکم؛ ممکن ډیر لوستونکی یې نه ولولی او نه یې خوښه کړي.

تیرو رخصتیو کې مو ډیره هڅه وکړه چې تدریس په آنلاین بڼه پر مخ بوځو؛ ما په خپله درسي مواد برابرول او آنلاین مي شریکول، خو پایله سمه رانغله. محصلانو ډیرې ستونزې درلودې. د کرونا له رخصتي مخکې ما څلورو ټولګیو کې څلور بیلابیل مضامین تدریسول. زه به د خپل یوه ټولګي تجربه یاده کړم:

دغه ټولګي کې ۱۲۰ تنه محصلان وو، شل یې نجونې او نور هلکان وو. کله چې رخصتي پای ته ورسیده، پرته له شپږو تنو، نور یو محصل هم آنلاین تدریس څخه گټه پورته نه کړه. درې نور مضامین مي چې تدریسول، دهغو هم همدا حال و. دوی د انټرنیټ، بریښنا او نابلدي ستونزې بیان کړې. تر دې هم ځورونکي یې دا وه چې ټول په اضطراب کې وو. زما د محاسبې له مخې مور په دغه ټولګي کې په حقیقت کې ۱۵۰۰۰ ورځي ضایع کړې! ځکه د ټولګي شمیر ۱۲۰ تنه وو، څلور میاشتني رخصتي هم همدومره ورځي، نو: $120 \times 15000 = 1800000$

که دټول هیواد په کچه محاسبه وشي، د وخت ډیر ضایعات مو لرل. تراوسه د افغانستان په شرایطو کې حضورې تدریس معمول دی او محصلان ورسره عادت دي، دوی غواړي چې لکچر ته کیني، که ضرورت و نوټ واخلي، په اخر کې پوښتني وکړي، ورکړل شوی درسي مواد(درسي کتاب، ډېر زنتشونو پرنټ چې دوی ورته چپټر وایي او نور) تر لاسه، دپوهنتون له کتابتون څخه هغه کتابونه واخلي چې استاد ورته په ټولګي کې د مرستندويه او اخځ په توګه ښودلې(نور کتابونه نه گوري)، کورنۍ دندې دنمر و په خاطر اجرا کړي، پایله او محتوا پسې یې نه ګرځي. په پای کې دسمسټر فاینل ازموینې ته منتظر وي چې ازموینه ورکړي او بل لور ټولګي ته بریالی شي. باید محصلان د رخصتي په دغه ناغوبنټل شوی دوره کې په کلکه ځیرکرو چې له دغو ورځو اعظمي استفاده وکړي. ما څه کول؟

پرته له دې چې آنلاین درسي مواد مي برابر کړل، له رخصتيو په استفادي مي (د اداري او مدیريت ډکشنري) بشپړه کړه او (Aksos Book اکسوس نشراتي مرکز) یې په چاپ اقدام وکړ، په دغه موده کې دولس مقالې بشپړې شوي او دويليام دال ريمپل (William Dalrymple) تاریخ وزمه کتاب مي وکوت. دا کتاب د (RETURN of a KING) عنوان لاندې و. د علمی ترفیع لپاره څلور ژباړل شوي او تالیف شوي علمی آثار مي وکتل او تقریظ مي ورته ولیک، د یوه نوي درسي کتاب لپاره مي پلان برابر او اوس کار ورباندې روان دی. له دې پرته مي د سهار ترلمانځه وروسته د انګر په کوچني باغچه کې نیم ساعت فزیکي کار کاو، ترڅو به ماشومان انګر ته راوتل کله کله مي دچرګانو پالنه هم کوله(کورکي شپیرچرګان لرو). تیلیفون څخه مي ترپخوا ډیرکار اخیست، خو خبري مي پکې لنډي(اقتصادي) کولي، تلویزیون ته نه کیناستم، فقط خپله کوچني رادیو کې مي ازادی رادیو اوریده، د رادیوګانو مرکو ته حاضریدم، شین چای او هره ورځ مي نیم ساعت لمر نه هیراو. یوه اونۍ دلوروزده کړو وزارت کې، چې ټولنیزه فاصله مو رعایتوله، دنصاب په کلستر کې بوخت وم او (د سازمانی شخړو مدیریت) کتاب مي دوهم ځلي چاپ ته چمتو کړ. د کرونا لومړۍ ورځې ډیرې ستومانه کورنۍ او له پریشاني ډکې وي، خو چاره نه وه باید ځان هرډول سختو شرایطو سره عیارکړو. باید وخت چې سره زر دي، ضایع نشي. ماته دلیکلو ترڅنګ، فزیکي مصروفیات یوه تفریح وه. دمطالعي او لیکلو

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولی

دغه مشوره هغه وخت را ياده شوه چې دوه كاله مخكې مې د (Nicholas Walliman) زيردست علمي كتاب (Research Methods- The Basics) لوستې و. دغه كتاب په ۲۰۱۸م. كې روتليخ خپور كړی و، دهغه په يوه برخه كې يې دانگيزي لړل او د كار دمهالویش په هكله داسې مشوره وركړې ده: “...ترتولو لويه وسيله يا ذريعه؛ انگيزه او تشويق ده. دې برخه كې ستاخپله دلچسپي (interest) مهمه ده دهغې موضوع په اړه چې ليكنه او پلټنه پكې كوي لكه څنگه چې داستا خپل انتخاب دی، نو يقيني اوسه چې دا ډيره په زړه پورې ده چې په دې برخه كې ستا دڅيړنيز كار په دوره كې ستا توجه دمطالعي طرف ته اوسي او ستومانه نه شي. اكثر وخت امكان شته چې ته ديوې داسې موضوع په باره كې Project وركړی چې هغه ستا تعليمي ماحول او يا مسلکي ساحې څخه خارج وي لكه:

— دموجونوفزيك (physic of waves) ياروحي تشويشونه يا هم ټولنيزه شبكې چې څيړنه پكې ستونزمنه ده (social Networking او Tocsin of psychology) او داسې نور.

يو ليكوال اوڅيړونكی هغه وخت انگيزه ترلاسه كوي كله چې دخپل Research او راتلونكي future career ترمنځ ارتباط وگوري، نو په همدې ډول په پوره دقت سره موضوع انتخابول او بيا ورباندې كار كول، بنيادي او اساسي مسئله ده. ستاسې په كاري عاداتو كې داهم بڼه ده چې ځان په دې باندې وپوهوئ چې دشپې له خوا بڼه كار (مطالعه او ليكنه) كولاى شي كه دورځي له خوا اوياهم د دواړو ترمنځ او په دې هم بايد پوه اوسئ چې ستاسو د توجه تمرکز كوم وخت ډير ده او كار ډير په اسانۍ كولاى شي، نو دابه تاسوسره په مطالعه او ليكنه كې ډيره مرسته وكړي. اكثره وخت ليدل كيږي چې مسلکي ليكوالان مسلسل څوڅوساعتونه كاركوي، word process چې هروخت وي كه شپه وي كه ورځ جاري وي. الهام له ليكنې سره يوځای منځته راځي (inspiration comes with writing). په هرصورت، ته به په يوه تخليقي ليكنه كې يواځې مصروف نه شي، بلكې ستا كار بايد داسې قناعت بخشه وي چې ستا نتيجه support - conclusion كړي، نو دايوې داسې ميتوديكي كړنكلاري ته ضرورت لري چې په اسانۍ سره پلان شي كه څه هم په ترلاسه كولو كې يې زيات مشكلات وي. يوڅه وخت د تفريح لپاره هم وركړي، بالخصوص تمرين (فيزيكي حركاتو) ته چې تا له چوكي او د ميز له اړخ څخه پورته كړي. داهم معلومه ده چې تمرين روح تازه كوي او انرژي زياتوي...”

ما دا تجربه ترلاسه كړه چې: د کرونا ورځو كې ممكن زړه تنگي شي، مطالعي او كار ته مو ډډه ونه لگيږي، خو دا وضعيت بايد په مثبتې انرژي بدل كړو. نامتو او زړورو ځلكو همداسې كول. د ښوونځي په دوره كې مې د يو شمير ليكوالو هغه آثار لوستي و، چې زندان كې يې ليكلي وو. زه به تعجب كې وم، چې د زندان په سختيو كې هم ليكل كيداى شي؟ اشرف خان هجري او مسعود سعد سلمان زندان كې شعر ليكلي و. نسلن ماندبلا او فخر افغان پاچا خان هم زندان كې سياسي او اجتماعي ليكنې كړي وې، خو زما هدف د علمي ليكنو څخه دی او مشوره مې قلموالو، محصلانو او استادانو ته ده.

پرمختللي هيوادونه د تعليم، قلم، كتاب او پوهې په برکت دترقي لوړو مدارجو ته ورسيدل. فكري توليد او دپوهانو او استادانو صنعت هغه ايجاديات، تخليقات او آثار دي چې هغه له ذهني حالت څخه عيني حالت ته راوښتي وي. دعلم توليد، دپوهنتونونو صنعت، ليكلي آثار، څيړنيزي مقالې او ادبي آثار هغه بشريت ته گټور، ابتكاري او خپل ارزښت لرونكي ملكيتونه دي چې دزړه په وينو، بيخوبيو، پوره دقت، حوصلې، ستوماني او بشريت ته د نيك نيت په لرلو سره را منځته كيږي، همدا دبشريت دخير-ښيگني ارمان يوه مثبتې انرژي او انگيزه ده. اوس دا راته ثابته شوه چې انگيزه او شوق دا انرژي راکوي چې سختو شرايطو كې هم خلاقانه او گټور كار وكړو، سره له دې چې د کرونا شرايط ستومانه كوونكي او له انديښنو څخه ډك دي. دا دی ما دوه كاله وروسته يو ځل بيا د نيكولاس واليمان كتاب پرانيست، هماغه پاڼې مې يو ځل بيا وکتې چې مطالعي او ليكنې ته يې د انگيزې په هكله كړي دي او يو ځل بيا د استادانو او گرانو محصلانو پاملرنه وخت او د وخت ارزښت ته راگرځوم.

درناوی.